

همایش دوره و جمع بندی ادبیات کنکور ۱۴۰۰

شاہین ٹاہینزاد
© shaahinshaahinzad

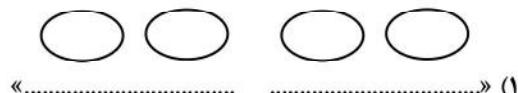
آرایه‌های ادبی

جدول ارزش گذاری آرایه

آخر سری‌ها	نخودی‌ها	نیم ستاره‌ها	ستاره دارها
۱) مجاز	۱) تناسب یا مراعات التنظير	۱) جناس نامحسان (ناقض)	۱) جناس همسان (تام)
۲) استعارة	۲) واج آرایی یا تقطمه حروف	۲) اغراق	۲) تناقض / پارادوکس
۳) ابهام	۳) کنایه	۳) تضاد	۳) حسن تعلیل
۴) ایهام تناسب		۴) تلمیح	۴) اسلوب معادله
		۵) تشخیص ≈ استعارة	۵) حسن آمینی ***
		۶) تشبیه	۶) تفہیم (درج)
		۷) تکرار	

* تیپ‌شناسی سوالات تردیکیپی آرایه:

- (○ - ○) «.....» (۱) الف) دنبال غلط / درست
- (○ - ○) «.....» (۲)
- (○ - ○) «.....» (۳)
- (○ - ○) «.....» (۴)

ب) اولویتی

- «.....» (۱)
- «.....» (۲)
- «.....» (۳)
- «.....» (۴)

ج) سوتی در گزینه

«.....»

○○○○(۲)

○○○○(۱)

○○○○(۴)

○○○○(۳)

○ ○ ○ ○ ○

د) انتخابی:

الف) «.....»

ب) «.....»

ج) «.....»

د) «.....»

ه) «.....»

۱) الف، ج، د، ب، ه ۲) الف، ب، ه، ج، د ۳) ج، ب، ه، الف، د ۴) ب، ج، ه، د، الف

تله توبه: سه آرایه‌ی **تناسب**، **کنایه**، **واچارایی** در آکثر ایات ادبی قابل توجیه هستند پس در تست‌های ترکیبی، انتقال اولیه‌ی ها نباید باشند.

اسلوب معادله

۲) حداقل یک

◀ کلید: ۱) هر دو مصراع معنی مستقل (**کامل**)

◀ تله: ایاتی که تنها **یکی** از **دو شرط** بالا را داشته باشد.

مشکل به دست آرد کسی مانند تو شهباز را

سعدی تو مرغ زیرکی خوبت به دام آورده‌ام

در پیر هست طول امل از جوان زیاد

از نخل‌هاست نخل کهن ریشه‌دارتر

که بر دامان یوسف گردی از تهمت نمی‌ماند

شود زنگ خجالت شسته زود از چهره پاکان

تناقض

۱) رک و راست

.....۲)

.....۳)

و.....

{

◀ کلید: **تداخل دو مفهوم** متضاد با سه چهره

◀ تله: ایاتی که از عبارت‌های متضادی بدون **تداخل** استفاده می‌کنند. خصوصاً **تغییر حالت**

ما را بکشت یار به انفاس عیسوی	☐ این قصه عجب شنو از بخت واژگون
ولی تنش ز لباس کمال عریان است	☐ دل مکدرش از زنگ جهل خالی نیست
فراز مسند خورشید تکیه گاه من است	☐ از آن زمان که بر آستان تو نهادم روی
که بستگان کمند تو رستگاراند	☐ خلاص حافظ از آن زلف تابدار مباد
که نیستی است سرانجام هر کمال که هست	☐ به هست و نیست مرنجان ضمیر و خوش می باش

تشبیه

۱) رک و راست	}
۲) مضاف الیه هسته مثل [.....]	
۳) تفصیلی (اغراق آمیز)	
۴) ۱ واژه ای	
- ← کلید: در ک مقایسه بین دو چیز (با چهار چهره)

← تله: ایاتی که استعاره دارند و توهمند تشبیه ایجاد می کنند + اضافه های غیر تشبیه

چشم می گون، لب خندان، دل خرم با اوست	☐ آن سیه چرده که شیرینی عالم با اوست
کوهکن را لرزه می اندازم اندراز گور باز	☐ پای کوبان بر فراز بیستون عشق تو
چهره خندان شمع آفت پروانه شد	☐ آتش رخسار گل خرمن بلبل بسوخت
ندیده اند مگر دلبران بت رو را	☐ مغان که خدمت بت می کنند در فرخار (نام شهری)
از چهره خورشید و مه، آثار نماند	☐ گرفتگی پرده از آن چهره زیبا

تلمیح

۱) رک و راست	}
۲) پنهان در واژه (فقط دنبال نباشیم)	
۳) آیه ای	
- ← کلید: اطمینان در اشاره با سه چهره

← تله: هر تعبیر عربی قرار نیست تلمیح باشد، شاید تضمین باشد و شاید هیچ کدام.

عنان به طول امل می‌دهی نمی‌دانی که مفرز آدمیان است رزق این ماران

پیمانه می‌کشتی طوفان‌زده باشد بزمی که در او هست تنگ حوصله بسیار

بار محبت از همه باری گران‌تر است و آن کس کشد کز همه کس ناتوان‌تر است

اغراق

← کلید: مگه میشه؟!؟! + عبارت ← نه جواب

← تله: هر دروغی اغراق نیست.

به غیر دوست که پنداشت سیر دریا کرد که دید دیده‌ی گریان من که گریه نکرد؟

که اندرا خاک می‌جوینند، ایام جوانی را خمیده پشت از آن گشتند پیران جهان دیده

مجاز

← با استناد به عباراتی در معنی، غیر حقیقی بودن واژه‌ای را یافتن «ارتباط منطقی»

← تله: استفاده از ابیاتی که مجاز‌های مشهور را در معنی حقیقی

تیغ برار از نیام، زهر برافکن به جام کز قبل ما قبول وز طرف ما رضاست

مجنون زجام طلعت لیلی چو مسست شد فارغ ز مادر و پدر و سیم و زرفتاد

حاجت به رفتن چمن از کنج خانه نیست زین‌سان که از بهار در و بام تازه شد

گر رفته باشم زین جهان، باز آیدم رفته روان گر همچنین دامن‌کشان بالای خاکم بگذرد

گفتی ز خاک بیشترند اهل عشق من از خاک بیشتر نه که از خاک کمتریم

* مجاز‌های مشهور و پر کاربرد:

فردا ← قیامت	جهان، شهر، عالم ← مردم	قدح، ساغد، پیله ← می
چمن ← باع	کف ← دست، سر ← قصد	زبان، دم، ← سخن

استعاره (مصرحه) نوع اول

◀ کلید: اول دقت به معنی سپس یافتن بر مبنای شباهت

◀ تله: ممکن است واژه‌های مشهور استعاره را در جملاتی ارائه کنند که معنی واقعی خود را داشته باشند.

گرفتم آتش پنهان خبر نمی‌داری نگاه می‌نکنی آب چشم پیدا را

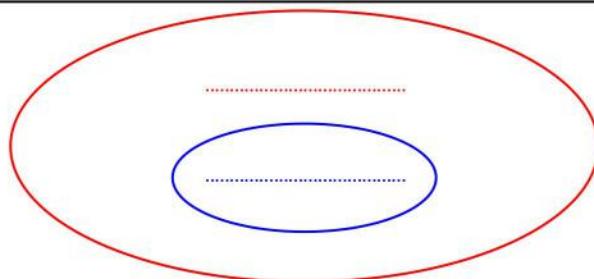
در فلاخن می‌گذارد خواب سنگین مرا گردش چشمی که من دیدم از آن وحشی غزال

ما را به گوشه چشم، تسخیر می‌توان کرد هرچند صد بیابان وحشی تراز غزالیم

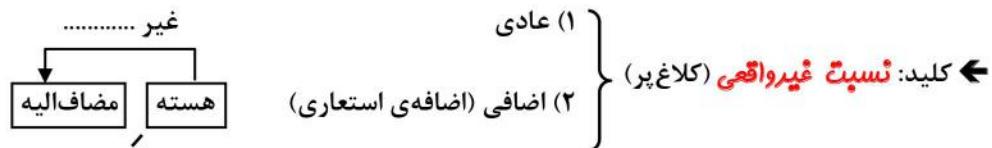
بار می‌ندهد ز بیم خویش سرو جویبار زیر خاک از بس که ماه سرو قامت پشت شد

◀ تله تووه: **مالکیت** بعد از واژگانی که واقعیت ندارند، گاهی می‌توانند ما را در یافتن سریع تر استعاره یاری کنند.

مانند: خورشید تو سروش شعله او

استعاره (مکنیه) نوع دوم

◀ تله: تشخیص اضافه استعاری از سایر ترکیب‌های اضافی

وازدها از آسمان چشم تو باریده است

در رهگذار باد، نگهبان لاله بود

شبی به دست دعا دامن سحر گیرد

تشخیص

← کلید: **انسانی** به غیر انسان = نسبت غیرواقعی **استعاره (مکنیه)** است.

ولی **برعکس** آن صادق نیست.

← توجه: **استعاره** سرعان: **مخاطب** قرار دادن غیر انسان ۱۰۰% است.

بهار و سرو و گل و سوسن ای بهار بتان!

ای ابر بهمنی! نه به چشم من اندري

جناس تام (همسان)

← کلید: ۱) ظاهر *****

← تله: ارائه ابیاتی که تنها شرط **را** داشته باشد.

← توجه: **همراه**ها فلای در این آرایه به وجود نمی‌آورند.

چو تاب طره بر هم زنی همه چین را

که دوستان وفادار بهتر از خویش اند

عیدست و آنک ابروی همچو هلال دوست

آن دو روبه راز هم افکنند باز

خسروی در دشت با یوز و باز

لئه اشاره: اگر در پایان مصیراع بیانند **قافیه** شعر هستند نه **ردیف**

جناس ناقص (ناهمسان)

درست خواندن برای درک اختلاف تنها یک **حرکت**
کلید: ←

خودکار عمودی سپس یکسانی **۱۰۰%** برای اختلاف در حداکثر یک **حرف**

لئه توجه: ۱: چنان ناقصی که واژگانش **دو** هرف داشته باشد یا فتنش دقت می‌فواهد.

لئه توجه: ۲: هنگامی که یکی از طرفین چنان ناقص با شروع شوند زیاد واضح نیستند.

لئه توجه: ۳: در این نوع چنان **همراه** ها بی‌تأثیرند.

تو ببر سر از تن من، ببر از میانه گویی

غم و درد و رنج و محنت همه مستعد قتلم

خوابم پرید و خاطره‌ها در گلو شکست

آن روزهای خوب که دیدیم خواب بود

چیست تا در نظر عاشق جانباز آید

نام و ننگ و دل و دین گو بروود این مقدار

نباید یار را در حال مستی دست قاضی داد

نباید شیشه را با سنگ بازی داد

گرچه می‌کشد از آتش جفا

شمع را از آن من شوم فدا

حسن تعلیل

کلید: **علتی که بدای** + واقعیت ⇔ غیر واقعی

تله: اشعاری که **علتی** بیان می‌کنند ولی آن **علت**، **واقعی** است.

لئه توجه: گاهی با استفهام انگاری و پرسش تأکیدی همراه می‌شود که اهمیت درست **معنی** کردن در این هالت بیش از پیش فودنمایی می‌کند.

از آن می‌نگند در آن کین گَس دلم خانه‌ی مهر یار است و بس

در میان زنگیان آیینه‌ی تاریم ما از صفائ سینه‌ی ما گرچه داغ است آفتاب

گر هم از کارش بفرسایی رواست چون که تن فرسودنی و بینواست

تضاد

◀ کلید: یافتن دو عبارت **متضاد**

تله اشاره: تعبارت **مفهومی** مخصوصاً در دو واژه‌ی (..... و) از قلم نیافتد.

چنان به موی تو آشفته‌ام به بوی تو مست که نیست خبر از هرچه در دو عالم هست

غلام دولت آنم که پای بند یکی است به جانبی متعلق شد از هزار برست

ایهام

◀ کلید: جستجو برای یافتن واژه‌ای با **دو معنی** که **هر دو** در جمله صدق کند.

◀ تله: ارائه‌ی واژگان مشهور ایهام در ابیاتی که نمی‌توانیم **دو معنی** برایشان در نظر بگیریم.

دور از لب مردمان دون باد لعل تو که هست جان حافظ

ابر چشمم بر رخ از سودای دل سیلاب داشت دور از رویت ای جان جانم از غم تاب داشت

عارفان را همه در شرب مدام اندازد ساقی ار باده از این دست به جام اندازد

کارش مدام با غم و آه سحر فتاد وامق چو کارش از غم عذر ابه جان رسید

* ایهام‌های مشهور و پر کاربرد:

مشهور	مشهور	مشهور	مشهور
مژه	عشق	مضطرب	رایحه
مشهور فرهاد	هوا	در حال نگریستن	بو
شیرین	جو		آرزو
ماده شیرین کننده	در هجرانت	گرامی	چوبی خوشبو
شکر	از	عذیز	عود
..... شیرین خانم		لقب حکام مصر	نوعی ساز
پیمان	حشره	خورشید	شراب
عهد	پروانه	مهر	مدام
زمانه	مجوز	محبت	پی در پی
پرنده شکاری	دقیقاً	موسیقی	دل
باز	حق	پرده	قلب
گشوده	راست	حجاب و مانع	مرکز سپاه
دوباره	بلند و کشیده	

ایهام تناسب

- ◀ کلید: یافتن واژه‌ای با **دو معنی** که یکی از آن‌ها در جمله صدق کند و دیگری با واژه یا واژه‌هایی در جمله **تناسب** بسازد.
- ◀ تله: ایاتی که از واژگان دو معنایی استفاده کرده‌اند ولی نه دو معنی صدق می‌کند (**ایهام**) و نه کلمه‌ای برای **تناسب** و خلق «ایهام تناسب» وجود دارد.

این حکایت‌ها که از فرهاد و شیرین کرده‌اند	شمهای از داستان عشق شورانگیز ماست	☐
این از لب یار خواه و آن از لب جام	در جام جهان چو تلخ و شیرین به هم است	☐
باز ظفر به دست و شکاری نمی‌کنی	چوگان حکم در کف و گویی نمی‌زنی	☐
باشکاری ز کمند سر زلفت نجهد	باز دیدم که قوی پنجه در انداخته‌ای	☐

تضمين و درج

◀ کلید: **یا جستجو برای شعر و آیه‌ای مشهور**

◀ یا سندی که **لو بدده**: استفاده از شعر دیگری را

◀ تله: **تلمیح** را تضمين به شمار نیاوریم.

